Ngũ Tử Tư Và Cảm Nghĩ
Của Những Người Ở Thế Giới Siêu Hình

Nguyễn Văn Sâm

Tập truyện ngắn Ngũ Tử Tư của Vũ Anh Khanh xuất bản ở Sàigòn năm 1949, nhà xuất bản Tân Việt Nam của Thẩm Thệ Hà. Tập truyện dầy 106 trang gồm 7 truyện: Ngũ Tử Tư, Con Trâu Giấy, Theo Khói Nhang Rằm, Nhạc Thần, Phổ Xiếu Hùng Lìn Xì, Qua Sông, Thần Vòng.

Đây là một tập truyện mà không gian và thời gian rất thay đổi, nhưng dù khung cảnh nào, từ nước Việt Nam xưa với chàng Mạc Bảo Châu lãnh sứ mạng thích khách Tôn Sĩ Nghị đến nỗi thất vọng lớn của người nhạc sĩ Phù Tang cố tâm tìm âm thanh đặc biệt của nhân dân đau khổ, qua lời thở hỗn hễn của Ngũ Tử Tư nước Tàu rấp tâm báo thù cha anh, sang thế giới vô hình của hai linh hồn chiến sĩ, thế giới thần tiên của Thần Vòng, Thái Dương Thần Nữ... tác giả đều cố nói lên: (1) Lòng yêu nước của bậc thức giả và (2) Mạt xát chê bai sự yếu hèn của người xu phu,dửng dưng.

Ở đây trí tưởng tượng của ông dồi dào, đào sâu lịch sử để trình bày ý mình một cách cá biệt. Các nhân vật ở thế giới nầy dù là lịch sử, dù là thần thoại đều giống người thường, họ cũng có tư tưởng, biết cảm xúc nhưng lại có cái nhìn thấu đáo hơn, cử chỉ họ siêu thoát hơn và tài năng họ vượt cao hơn.

Họ là Thần Vòng, Thổ Địa, bóng ma, Thái Dương Thần Nữ, hay những tướng tài đã chết, cũng đều yêu mến những bậc anh hùng, biết tha thiết với dân tộc, họ cũng cho rằng ở đời cần làm một cái gì xứng đáng chớ hạnh phúc cá nhân chẳng qua cũng là ảo ảnh và tầm thường vô nghĩa lý như cuộc đời qua mau.

Thế giới Siêu Hình của Vũ Anh Khanh chỉ là một thứ siêu hoá người trần tục; một cách làm cho những gì mình nói được tin tưởng hơn, một phương pháp để diễn tả mạnh mẽ hơn ý mình (cảm tưởng của Thái Dương Thần Nữ, Thần Vòng về những tội nhân chiến tranh của Nhật). Bởi vậy thế giới thứ hai nầy của tác giả cũng không có gì lạ lắm, không xa thực tế, mà còn đánh mạnh hơn vào lòng người đọc.

Thế giới trung gian của trần tục và siêu hình cũng vậy, đó là thế giới của những nhân vật lịch sử. Tâm sự, tư tưởng các nhân vật ở đây tương tợ với tâm sự, tư tưởng của các nhân vật trong hai thế giới trước, họ cũng biết buồn vì vận nước, biết hành động đúng khi mất nước (Mạc Bảo Châu, Ngũ Tử Tư…).

Điều cần ghi nhận là nhân vật của Vũ Anh Khanh ở thế giới nào cũng được cảm tình của người đọc vì ý tưởng của họ được tác giả tạo ra sau khi đã suy nghĩ cân nhắc nên không giả tạo, sai sử liệu, cứng nhắc như ta thường thấy ở những nhân vật lịch sử của tuồng cải lương trong những ngày gần đây.

Nguồn: Nguyễn Văn Sâm-*Văn Chương Tranh Đấu Miền Nam*, Kỷ Nguyên Sàigòn, 1969